

Nd. 162. Frumvarp til laga [98. mál]

um breyting á lögum nr. 50/1946, um almannatryggingar, og um breyting á lögum nr. 38/1953, um breyting á þeim lögum og viðauka við þau.

Flm.: Karl Guðjónsson, Sigurður Guðnason, Gunnar Jóhannsson.

1. gr.

Aftan við 13. gr. laga nr. 50/1946 bætist ný málsgrein svo hljóðandi:

Fé það, sem veitt er sem ólögboðin eftirlaun eða heiðurslaun samkv. fjárlögum, skal ekki koma til frádráttar lífeyri almannatrygginganna nema á sama hátt og aðrar tekjur lífeyrisþega samkv. 1. tölulið bráðabirgðaákvæða laganna.

2. gr.

32. gr. laga nr. 50/1946 orðist svo:

Fjölskyldubætur skulu greiddar foreldrum barnanna, ef þeir eru á lífi og sjá um uppleidi þeirra. Þó getur Tryggingastofnunin greitt þær öðrum aðila, ef hún telur, að þær komi börnunum að betri notum með þeim hætti, sbr. 33. gr.

Fjölskyldubætur skulu greiddar án tillits til þess, hvort barnalífeyrir er greiddur með hlutaðeigandi börnum eða ekki.

3. gr.

Upphaf og 1. töluliður 5. gr. laga nr. 38/1953 orðist svo:

Grunnupphæðir bótanna samkv. II. kafla laganna, 1—4, skulu vera sem hér segir:

1. Árlegur elli- og örorkulífeyrir skv. 15. og 18. gr. laganna:

a. Fyrir hjón, þegar bæði fá lífeyri:

Á 1. verðlagssvæði kr. 8160.00

Á 2. ————— — 6120.00

b. Fyrir einstaklinga og hjón, þegar annað fær lífeyri:

Á 1. verðlagssvæði — 5100.00

Á 2. ————— — 3825.00

4. gr.

2. málsg. 40. gr. lagana nr. 50/1946 falli niður.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1954.

Greinargerð.

Frumvarp það, sem hér liggur fyrir, tekur til fjögurra atriða almannatrygginganna og mundi auka réttindi bótaþeganna, ef að lögum yrði, og skulu greinar þess skýrðar hér:

Í 1. gr. er lagt til, að heiðurslaun og ólögboðin eftirlaun, sem ákveðin eru í fjárlögum, komi ekki til frádráttar ellilífeyri almannatrygginganna beint, eins og verið hefur, heldur aðeins á sama hátt og almennar tekjur lífeyrisþeganna.

Alþingi hefur löngum tekið upp á 18. gr. fjárlaga heiðurslaun eða eftirlaun til gamalla og æruverðugra starfsmanna, án þess að til þess lægi bein skylda. Jafnaðarlega eru fjárhæðir þær, sem þannig eru ákveðnar hverjum einstökum, lægri en ellilífeyrir hlutaðeigandi manna, sem rétt eiga á ellilífeyri.

Fjárveiting Alþingis til þessa fólks á fjárlögum er því alls ekki raunveruleg. Það, sem skeður, þegar ellilífeyrisþegi kemst inn á 18. gr. fjárlaga, er aðeins það, að almannatryggingarnar stöðva einn góðan veðurdag greiðslu ellilífeyris til hans og benda honum á, að í stað ellilífeyris eigi hann nú að innheimta hjá ríkissjóði heiðurs- eða eftirlaun sín.

Þetta kostar hinn aldraða heiðurslaunaþega töluverða fyrirhöfn og umstang einmitt af því tagi, sem mörgu gömlu fólki hentar illa, og á þetta einkum við um þá, sem búsettir eru utan Reykjavíkur. Þurfa þeir að útvega sér trúnaðarmann í höfuðstaðnum, gefa honum umboð til að veita fjárveitingunni úr ríkissjóði viðtöku og fá féð sent. Fjárhagslegur ávinningur er enginn af þessu, heldur aðeins kostnaður og óþægindi.

Nú eru í lögum ávæði um það, að ellilífeyrir skerðist, ef aðrar tekjur lífeyrisþegans nema hærri upphæð en lífeyririnn, og fellur með öllu niður, nemi tekjurnar þreföldum lífeyri (sbr. lög nr. 50/1946, ákvæði til bráðabirgða, 1. lið). Flm. þessa frumvarps telja, að eðlilegt sé, að heiðurslaun og ólögboðin eftirlaun lúti þessu almenna ákvæði, en óeðlilegt, að aldnir heiðurslaunþegar hreppi einungis óþægindi af heiðrinum.

Í 2. gr. er lagt til, að fjölskyldubætur nái einnig til þeirra barna, sem barnalífeyrir er greiddur með.

Hér er um að ræða tillögu til leiðréttingar á því atriði almannatrygginganna, sem brýnust þörf er að bæta um.

Fjölskyldubætur eru nú greiddar án nokkurs tillits til efnahags bótaþeganna. Réttur til fjölskyldubóta fellur einungis niður, ef um barnalífeyrisgreiðslur er að ræða. Þetta þýðir það, að öryrkjar fá engar fjölskyldubætur vegna barna sinna og ekki heldur ellilífeyrisþegar né heldur þeir, sem tekið hafa börn í fóstur og fá með þeim barnalífeyri.

Það fer vægast sagt harla illa á því að undanskilja einmitt þessa aðila fjölskyldubótum, á sama tíma sem hinir bezt stæðu foreldrar njóta fullra fjölskyldubóta.

Í 3. gr. er lagt til, að elli- og örorkulífeyrisgreiðslur verði hækkaðar um 25 af hundraði.

Það er kunnara en svo, að ástæða sé til að rekja það hér, hvað kaupmáttur launa hefur farið ört minnkandi að undanförunu, og er það að sama skapi tilfinnanlegra fyrir elli- og örorkulífeyrisþega en aðra launþega, sem þeirra kostur er óriflegri.

Nú hafa flestar starfstéttir þjóðfélagsins með samtakamætti sínum náð að hamla að einhverju leyti upp á móti hinni sívaxandi dýrtíð, en þeir, sem einungis hafa lífeyri sér til framfærslu og fá ekki varið kjör sín á þann hátt, hafa um alllangt skeið búið við kosti, sem sífellt hafa þrengzt.

Sú hækkan, sem hér er lögð til, mundi þýða það, miðað við núgildandi vísitölu (157), að á 1. verðlagssvæði hækkaði mánaðarlegur elli- og örorkulífeyrir úr 533 kr. í 667 kr. fyrir einstakling, en lífeyrir hjóna mundi hækka úr 854 kr. í 1067 kr., og verður varir sagt, að slík lífeyrishækkan geti talizt ofrausn.

Hækkunin á lífeyrinum mundi að sjálfsögðu hækka skerðingartakmörkin. Ef miðað er við árið 1952, byrjar skerðing hjónalífeyris á 1. verðlagssvæði við 9710 kr. tekjur, en ef breyting sú, sem hér er lögð til, hefði þá verið í lögum, hefðu tekjur allt að 12138 kr. veitt heimild til fullrar lífeyrisgreiðslu. Miðað við einstakling færir skerðingarmarkið á sama hátt úr 6069 kr. í 7586 kr. Þannig kæmi fram eðlileg og sanngjörn breyting á skerðingarupphæðum þeim, sem nú eru í gildi, við hækkan lífeyrisins.

Í 4. gr. er lagt til, að niður falli 2. málsg. 40. gr. laga nr. 50/1946. Sú málsgrein er í kaflanum um sjúkrabætur og er þannig:

„Giftar konur fá því aðeins greiddar sjúkrabætur, að þær færi sönnur á, að maður þeirra geti ekki séð þeim farborða.“

Þetta ákvæði útilokar í rauninni giftar konur frá þessum mikilvæga þætti trygginganna. Engum öðrum þjóðfélagsþegni er gert það að skilyrði fyrir sjúkrabótum, að hann sanni óhæfni ættingja sinna eða sífjalliðs til að framfæra sig í veikindum. Flm. þessa frumvarps sjá enga ástæðu til að setja giftar konur, þ. e. fyrst og fremst íslenzkar húsmæður, þannig skör lægra að því er til þessara réttinda kemur en annað fólk og telja því meira en tímabært, að þetta ákvæði verði afnumið, enda er það í samræmi við kröfur Kvenfélagsambands Íslands.